

Peter Van Windekens
Bibliothecaris/archivaris
Vlaamse Landmaatschappij
Guldenvlieslaan 72
1060 Brussel
Tel.: 02-543 76 10
peter.vanwindekens@vlm.be

Bart Goossens
Bibliothecaris Instituut voor
Bosbouw en Wildbeheer
Gaverstraat 4
9500 Geraardsbergen
Tel.: 054-43 17 27
bart.goossens@lin.vlaanderen.be

ARTIKEL

Met de groeiende belangstelling voor het leefmilieu nam de interesse voor de publicaties en documentatie daarover een hoge vlucht. Sinds 1996 bestaat er in Vlaanderen een samenwerkingsverband, Felnet, dat de inspanningen van de voornaamste bibliotheken en documentatiecentra met een belangrijke milieucollectie coördineert voor de gebruikers.

- bibliotheken met een belangrijke milieucollectie werkten meer naast dan met elkaar; het milieubeleid is immers versnipperd als gevolg van de spreiding van de bevoegdheden over verschillende bestuurlijke niveaus. De werking van openbare instellingen verschilt opmerkelijk van die van privé-organisaties;
- dat heeft geleid tot (overbodige) meervoudige acquisitie en ontsluiting;
- weinig bibliotheken beschikten over onderling compatibele software. Die varieerde van geïntegreerde geautomatiseerde bibliotheeksystemen (zoals Vubis en Libis) tot gewone rekenbladen. De uitwisseling en consultatie van gegevens werd hierdoor bemoeilijkt;
- vele bibliotheken leenden niet uit.

COLLECTIEVORMING EN TOEGANKELIJKHEID VAN MILIEU-INFORMATIE

Op 6 februari 1996 vond in Brussel een Vlaamse studiedag plaats over 'Milieu Informatie en Documentatie'. Tot de organisatoren behoorden de VVBAD en de Koninklijke Bibliotheek Albert I. De 165 Nederlandstalige deelnemers waren afgevaardigden-bibliothecarissen uit openbare instellingen, bedrijven, diensten en/of privé-organisaties, die zich – naar eigen zeggen – volledig of voor een deel met milieu-informatie inlieten...² Dit colloquium was de aanzet tot enkele opmerkelijke veranderingen in de Vlaamse bibliotheekwereld inzake milieu-informatie.

De congresgangers stelden vast dat er in Vlaanderen heel wat milieu-informatie voorhanden is. Maar die is verspreid over talrijke speciale bibliotheken en documentatiecentra, zodat een gebruiker ze soms moeilijk of nauwelijks systematisch kan opsporen en raadplegen. Ze werden geconfronteerd met de volgende problemen rond de verwerving, de ontsluiting en de terbeschikkingstelling van deze informatie:

FELNET ³

Oprichting

De vier andere organisatoren van de studiedag, de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (Serv), de Openbare Afvalstoffen Maatschappij voor het Vlaams Gewest (Ovam), de Stichting Leefmilieu (SL), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), aangevuld met een vertegenwoordiger van de Bond Beter Leefmilieu (BBL), maakten bijna één jaar na de studiedag (10 december 1996) een round-up. Zij werden het eens over de volgende punten:

- er was meer communicatie nodig tussen de speciale (milieu)-bibliotheken;
- een samenwerkingsverband van verschillende speciale bibliotheken zou de gebruikers beter wegwijs maken in het ruime aanbod van milieu-informatie; één 'loket' zou een antwoord bieden op hun vragen;
- het toenmalige Vlaamse regeerakkoord besteedde uitgebreid aandacht aan klantgerichte dienstverlening. De boodschap luidde "*dat men zoveel mogelijk streve naar de uitbouw van één geïntegreerd aanspreekpunt*". Het samenwerkingsverband zou als voorbeeld kunnen gelden voor milieu-informatie;
- met het samenwerkingsverband zou Vlaanderen een instrument bezitten om de richtlijn 'Openbaarheid van Leefmilieu-informatie' in de praktijk om te zetten;
- volgens sommigen – een minderheid weliswaar – drong de oprichting van een overkoepelend milieu-documentatiecentrum zich op.

Het samenwerkingsverband kwam uiteindelijk tot stand in de vorm van een feitelijke vereniging onder de naam 'Flanders Environmental Library Network', afgekort Felnet.

Felnet streefde van meet af aan naar een constante uitbreiding van het aantal deelnemers. En het resultaat liet niet op zich wachten: op 18 februari 1997 trad de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) toe, gevolgd op 8 oktober door het Instituut voor Natuurbehoud (IN), het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (Vito), de Administratie Milieu, Natuur, Land en Water (Aminal) van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Stichting Langzaam Verkeer vzw (LV). Het Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie (Pime) van de provincie Antwerpen was voor het eerst aanwezig op de bestuursvergadering van 8 december 1998. Werden ook nog lid: het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW), de Milieu- en Natuurraad (Mina-Raad), het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), alle drie ressorterend

onder de Vlaamse Gemeenschap, en tenslotte het Climate Network Europe (CNE), een organisme in de schoot van de Europese Unie.

De website van Felnet eerste versie

Het eerste doel van Felnet was (de aanzet tot) een eigen website op het internet. Niet zo lang geleden gold dit medium nog als een bedreiging voor speciale bibliotheken. Met Felnet werd vrijwel iedereen het erover eens dat het net voor elke bibliotheek een nuttig en bruikbaar werkinstrument was om de eigen positie op de informatiemarkt te versterken.

De Milieu Informatie Stuurgroep (MIS), een overlegorgaan van de Vlaamse (milieu)administratie, werd gepolst om voor de website van Felnet voorlopig de server van de VMM ter beschikking te stellen. Het Vito bleek echter (terecht) een betere partner, met zijn wetenschappelijke en technische knowhow en ervaring.

Deze Vlaamse wetenschappelijke instelling bood trouwens ook op een ander vlak een aanvaardbaar alternatief. Bepaalde leidende ambtenaren waren in het kader van Felnet weinig opgezet met de samenwerking tussen overheidsinstellingen en vzw's. Felnet hoefde enkel een uiting te zijn van de 'goede samenwerking tussen overheden', zoals aangehaald in de Beleidsbrief Leefmilieu 1998. Op basis van zijn wettelijk statuut en zijn opdrachten kan het Vito officiële betrekkingen onderhouden met privé-organisaties én openbare instellingen. Zo was het ter beschikking stellen van zijn server meteen ook een gulden middenweg. De samenwerking die Felnet voorstond tussen overheidsdiensten en niet-gouvernementele organisaties, was uniek in Vlaanderen.

Voor 1997 kon Felnet vooralsnog geen beroep doen op extra financiële middelen voor de website. Er was hier voor tevergeefs toenadering gezocht

tot de 'Dienst Europese Projecten van de Koninklijke Bibliotheek'.

De eerste website van Felnet, ontwikkeld door het Vito, bevatte:

- de coördinaten – URL-adres inclusief – van alle deelnemers, opvraagbaar via hypertext.
- enkele tientallen trefwoorden die beantwoordden aan milieuthema's waarvan één of meer participanten de literatuur hebben ontsloten. Die trefwoorden werden regelmatig bijgewerkt naargelang van de ontwikkeling van het milieugebeuren.

De website van Felnet tweede versie

De planning

Op lange termijn plande Felnet op het internet:

- een databank als centrale catalogus van de gezamenlijke bibliotheekcollecties;
- een Vlaamse milieuthesaurus, gebaseerd op de Nederlandstalige versie van de Europese milieuthesaurus (GEMET 2.0);
- een lijst van het tijdschriftenbestand van de Felnet-leden;
- een eigen logo;
- het openen van een (milieu) discussielijst.

De centrale catalogus

De meeste bibliotheken uit de Felnet-groep stelden al vóór het samenwerkingsverband hun catalogi beschikbaar via het internet. Sommige, zoals de Ovam, de VMM en het Vito, deden dat op eigen kracht, andere werkten samen met het Vito. Daartoe behoorden de Stichting Leefmilieu, Langzaam Verkeer en de Bond Beter Leefmilieu.

De MIS was snel gewonnen voor de financiering van een centrale catalogus van Felnet op het internet. Zijn inspanningen leverden na september 1998 een subsidie op van één miljoen frank uit het Mina-fonds, dat op zijn

beurt van overheidswege milieuprojecten (mee)financiert. Er werd een commercieel bedrijf bij gehaald om de nieuwe website te ontwerpen en te bouwen. Een Kortrijks informatica-bedrijf, HEMMIS (Hydro Ecolo Meteo Management Information Systems)⁴, verleende techn(olog)ische assistentie op basis van een speciaal daartoe ontwikkeld conversieprogramma.

De integratie van de data uit de verschillende speciale bibliotheken was allesbehalve eenvoudig. Elke bibliotheek beschikt(e) over haar eigen geautomatiseerde catalogus. Die varieerde van een eenvoudige relationele databank (bv. de VMM met Filemaker Pro of Access, SL met Biblius, de Mina-Raad met CDS/ISIS (Windows)) tot een geïntegreerd geautomatiseerd bibliotheekstelsel (bv. de VLM en de BBL met Vubis Original of Vubis 4 Windows), die niet meteen compatibel waren. Daarnaast had elke bibliotheek ook een eigen systematiek om bibliografische beschrijvingen, codes en plaatsingskenmerken toe te kennen.

Bijgevolg ontwierp HEMMIS voor de Felnet-catalogus één gezamenlijke veldstructuur. Dit had als resultaat:

- dat niet alle bibliografische velden van elke deelnemer zondermeer een plaats konden verwerven in de globale veldstructuur. Hier werd de politiek van de grootste gemene deler gevolgd: de meest voorkomende velden zou men overnemen binnen het collectieve veld;
- dat de collectieve veldstructuur enkel de ingevulde data vertoonde. Een leeg veld in een bepaalde collectie bleef dus aan het oog van de gebruiker onttrokken;
- dat derhalve de identieke velden uit de originele bestanden (van de speciale bibliotheken) samen gemapt werden op één gezamenlijk veld.

HEMMIS drong er wel op aan dat de leden de 'tags', die de bibliografische velden in hun collectie voorafgingen, een eenduidige naam zouden geven. Voor elk lid van Felnet is trouwens een technisch logboek voorhanden.

Na de ontwikkeling van de gemeenschappelijke databankstructuur laadde HEMMIS de data van de speciale bibliotheken in de centrale catalogus. Daarvoor werd een applicatie gebruikt die het mogelijk maakte:

- zowel tabellarische gegevens, i.e. Access databanken, als tekstbestanden in te lezen en in de collectieve databank weg te schrijven;
- bewerkingen uit te voeren op de in te lezen waarden;
- de gegevensbank te beheren (archivering, bestanden verwijderen...).

Voor de nieuw toe te voegen gegevens bediende het Vito de inleesmodule als een 'rapid application development tool'. Zij plaatste alle nieuwe bibliografische componenten in de structuur van de centrale databank. De leden van Felnet moesten op regel-

matige tijdstippen per diskette of via e-mail hun nieuwe bibliotheekaanwinsten naar de Vlaamse onderzoeksinstituten sturen.

Voor de centrale catalogus van Felnet verkoos men een (Microsoft) SQL Server 6.5 relationele databank. Met een SQL-server kunnen documenten van het type HTML, Office en Text geïndexeerd worden met de 'MS Search Service' (deze documenten zijn vervolgens gewoon als files ondervraagbaar vanuit een SQL-procedure). Maar een relationele databank heeft bij bibliografische toepassingen het nadeel dat retrieval op stukjes tekst traag en moeizaam verloopt. HEMMIS deed daarom een beroep op FUL/TEXT⁵. Deze software, eveneens gebaseerd op de SQL-logica, is één van de weinige totaalpakketten op het vlak van tekst- en dataondervragingen. Men kan naast full text opzoeken aan de hand van booleaanse operatoren ook gebruikmaken van truncaties. Men spreekt bij FUL/TEXT dan ook eerder van de ondervraging van 'document collections' – die in feite tekstbestanden zijn

– dan van ‘databases’ met strikt geordende gegevens.

De website van Felnet versie 2000

De recentste website van Felnet is bereikbaar via <http://www.felnet.org>. De site biedt sinds 1 september 2001 de volgende informatie aan:

- ‘Milieudocumentatiecentra’ leidt de gebruiker naar een overzichtslijst van de leden van Felnet. Wie een logo aanklikt, krijgt de coördinaten van de bibliotheek met contactpersonen, adres, telefoon- en faxnummers, e-mail en URL;
- ‘Algemene informatie’ geeft een overzicht van de Vlaamse milieudocumentatiecentra; de werking van een bibliotheek; het doel en de oprichting van Felnet...;
- ‘Verdere informatie’ leidt naar een twintigtal trefwoorden die borg staan voor de thema’s en/of onderwerpen die in één of meerdere documentatiecentra aan bod komen. Klikken op een trefwoord geeft de naam en de coördinaten van een bibliotheek uit de Felnetgroep. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen ‘gespecialiseerde’ en ‘algemene’ documentatiecentra naargelang van de focus van de gebruiker, de diepgang of de specialisatie van het onderzoek of het gezochte item binnen een bepaalde collectie. Zo is de collectie van de onderzoeksinstituten voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW) en Natuurbehoud (IN), naast die van het Pime, specifiek afgestemd op informatie over flora en fauna, terwijl de BBL en de SL op dit vlak eerder ‘algemeen’ van aard zijn.
- Via ‘Lijst met tijdschriften’ verneemt de gebruiker in welke bibliotheek een tijdschrift voorhanden is, en eventueel sinds wanneer dit tot de collectie behoort. Bij het aanklikken van de hypertext verschijnen de coördinaten opnieuw op het scherm.
- ‘Zoeken naar publicaties’ in de (sinds 1 september 2001) al meer dan 300.000 referenties in de Felnet-catalogus.

De gedigitaliseerde catalogus van Felnet is zowel in haar geheel als via de afzonderlijke collecties ondervraagbaar. Er is een eenvoudige en een uitgebreide zoekmodule. De eenvoudige (figuur 1) maakt een ‘search’ mogelijk op titel(woord), abstract, trefwoord, auteur, jaartal, uitgever, tijdschrifttitel. Er kan met de booleaanse operatoren ‘OR’ en ‘AND’ worden gewerkt, al dan niet in combinatie met termen uit verschillende bibliografische velden. ‘AND’ of een spatie tussen twee termen leidt tot een identiek resultaat.

vb.1 ‘Ysebaert OR politologisch zakboekje’ levert 160 documenten op waarvan ofwel Clair Ysebaert de (mede)auteur is of waar de termen ‘politologisch’ en ‘zakboekje’ in voorkomen.

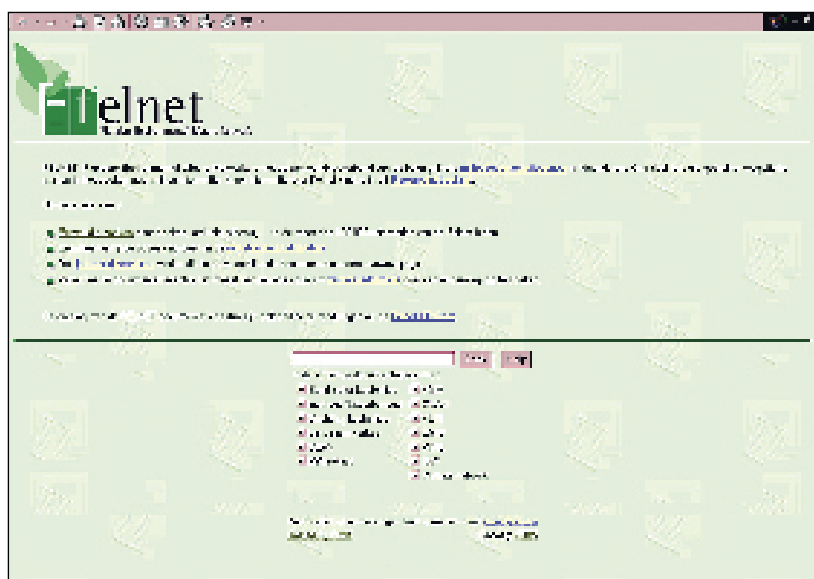
vb.2 Zowel ‘Van Rompaey AND land AND 196’ als ‘Van Rompaey land 196’ brengen de twee artikelen te voorschijn die Louis Van Rompaey in 1963 in het tijdschrift ‘Landeigendom’ publiceerde.

Hoewel technisch uitvoerbaar is truncatie in de zoekstrategie bij Felnet overbodig. De zoeksoftware beschouwt immers ook elk (onder)deel van een term binnen een bibliografische beschrijving als een (deel van een) mogelijk antwoord op de vraag.

vb.3 ‘*inrichting [AND] *eigendom’ zowel als ‘inrichting [AND] eigendom’ verschaffen de zoeker dezelfde vierentwintig documenten waarvan sommige zowel de term ‘landinrichting’ als ‘eigendom’ tesamen bevatten.

Na klikken op ‘zoek’ is het eerste zichtbare resultaat van de vangst een alfabetisch geordende lijst van verkorte titels in hypertext, met daaronder, al dan niet vergezeld van het plaatskenmerk, de naam van de bibliotheek die de publicatie(s) in kwestie in haar collectie heeft. De rangschikking binnen de lijst verloopt op basis van het eerste woord uit de titel, lidwoord of niet. Na het aanklikken van de hypertext verschijnt de volledige titelbeschrijving.

Bij de uitgebreide zoekmodule (figuur 2) kan men verschillende tekstbalken invullen: titel of trefwoord (zowel voor monografieën, rapporten, tijdschriften...), auteur, uitgever en jaartal. Titel(woorden), termen uit de abstracts en de trefwoorden vormen tesamen één enkele zoekbalk. Deze zoekmodule laat een afzonderlijke zoekstrategie toe binnen de onderscheiden bibliografische velden. Met deze methode gaat de gebruiker een overdaad aan gegevens uit de weg. Om dit te illustreren: in de algemene zoekmodule heeft de ‘search’ op ‘landeigendom OR

Figuur 1: Eenvoudig zoeken.

landmaatschappij' de boodschap 'te veel resultaten (589), verfijn uw vraagstelling' tot gevolg. Deze zoekmodule doorloopt immers meteen alle onderdelen van de bibliografische beschrijvingen. De 'uitgebreide' zoekmethode staat daarentegen toe dat men vooraf tussen welbepaalde of verschillende zoekmodules kiest. Desgevallend levert binnen de module 'Titel + Trefwoord' dezelfde zoekoperatie 'landeigendom OR landmaatschappij' een vangst op van 166 titels. De uitgebreide zoekmodule laat nochtans ook toe dat de gebruiker verschillende zoekbalken tegelijkertijd aanwendt. Volgens de helpfunctie gebeurt dit het best 'paarsgewijs':

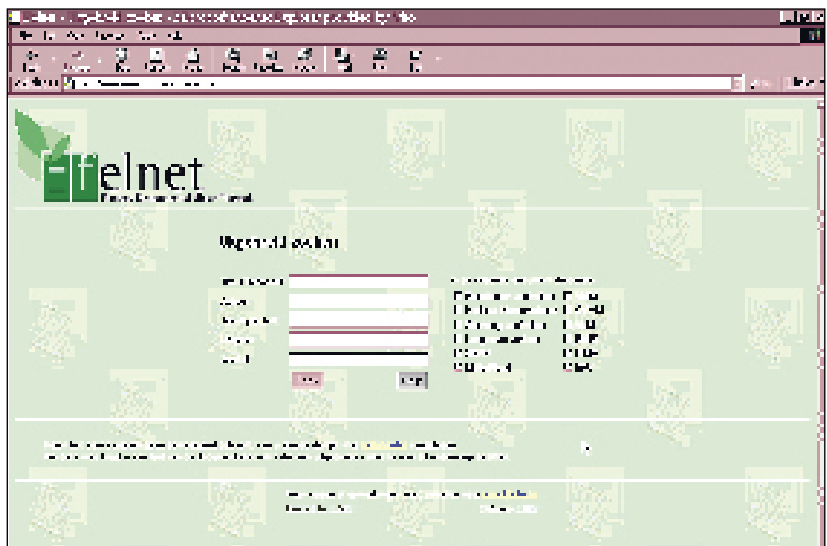
titel + trefwoord	x	auteur
	x	titel tijdschrift
	x	uitgever
	x	jaartal
auteur	x	titel tijdschrift
	x	jaartal

De zoekbalk 'titel tijdschrift' biedt de gebruiker een overzicht van de artikels die uit een bepaalde periodiek, overheidspublicatie (bv. Parlementaire Handelingen) of tijdschrift worden geëxcerpeerd. De rangschikking en de (volledige) titelbeschrijving beantwoorden aan de voormelde kenmerken.

De milieu cd-roms

De Filemaker-Pro versie

Het ontstaan van Felnet is ook het commerciële milieu niet ontgaan. De Vlaamse Bibliotheek Centrale (VBC) stelde al in 1996 de productie voorop van een cd-rom met verschillende thematische collecties. Eén van de onderscheiden databestanden zou de volledige bibliotheekcollectie van de Felnet-participanten bevatten. Daartoe wilde

Figuur 2: Uitgebreid zoeken.

men de gegevens gebruiken zoals zij in de catalogi van de diverse documentatiecentra voorhanden waren. Felnet zegde meteen toe, en wel om verschillende redenen:

- de aanmaak van de drager zou kosteloos verlopen;
- vermits de meeste Plaatselijke Openbare Bibliotheken (nog) geen internetaansluiting hadden, vormde de cd-rom het gedroomde (vervang-)middel om Felnet ook in die kringen te introduceren;
- een openbare bibliotheek leent uit;
- ondanks de beperkte actualiteitswaarde van de cd-rom (na een week is de inhoud van de drager al verouderd) en het (toenmalig) 'stand-alone' systeem bleef retrospectief literatuuronderzoek waardevol;
- tenslotte was het belangrijk om als eerste in Vlaanderen een milieu cd-rom op de markt te brengen.

Op de website van Felnet werd voor de cd-rom een pagina in het vooruitzicht gesteld.

De eerste milieu cd-rom was er in het najaar van 1997⁶. Acht instellingen en organisaties van het Felnet-verband hadden hun bibliotheekcollectie digitaal ter beschikking gesteld: de VLM, de SL, de VMM, de Ovam, de BBL, de Serv, het Vito en het IN. De cd-rom, in filemaker-Pro 3.0 geproduceerd, draait onder Windows 3.1x, Windows 95 en Macintosh.

Op de cd-rom was voor elke organisatie/instelling een identificatiefiche voorzien met praktische informatie over hun documentatiecentrum.

Retrieval was mogelijk zowel in de collectieve databank als in de catalogus van elke organisatie/instelling. Een 'search' was mogelijk op auteur, woord(en) uit titel, op een combinatie van auteur en woord(en) uit titel, of op trefwoorden. In het laatste geval bestond de mogelijkheid om te scrollen in een pas-klaare trefwoordenlijst. Bij aanklikking vertoonde het systeem de titels die aan het trefwoord beantwoordden:

- bij elke keuze kreeg men een overzicht, gerangschikt per instelling/organisatie, van verkorte titels. Onderaan, tegen een gele achtergrond, stonden de eerste titel uit de reeks;
- een klik op het 'I'-icoon leverde de volledige bibliografische beschrijving op;
- met 'X' kon men een titel uit de lijst schrappen;
- de knop 'korte inhoud' leidde – indien aanwezig – tot een abstract met links ervan een balk met alle trefwoorden die van toepassing zijn op de titel;
- met de knop 'records sorteren' kwam de gebruiker aan de weet welke de veldstructuur van de bibliografische beschrijving per instelling/organisatie was. Men kon de volgorde van de velden wijzigen.

Booleaans zoeken, truncatie en/of wild-cardoperatoren waren niet van toepassing bij deze drager.

De versie van SilverPlatter

In 1999 wou het Vlaamse Bibliotheek- en Informatienetwerk (Vlabin) samen met de VBC een techn(olog)isch vernieuwde, meer up-to-date versie van de milieu cd-rom op de markt brengen. Felnet had geen enkel bezwaar, vooral omdat er zich weinig of geen financiële complicaties zouden voordoen. Wel mochten de data enkel worden aangewend voor de productie van deze tweede cd-rom ⁷

Het aantal collecties op de nieuwe milieu cd-rom kende met inbegrip van de data van het IN en het Pime, een uitbreiding van acht naar tien. Ook het aantal referenties nam uiteraard toe: 102.000 in plaats van 85.000.

De nieuwste milieu cd-rom functioneert via de Electronic Reference Library technologie (ERL) van SilverPlatter, gebaseerd op het 'client-server' model ⁸. ERL was eerder al succesvol getest aan de Universiteit Gent (UG). Hetgeen de 'Union Catalogue of Belgian Research Libraries' meteen tot de eerste bibliotheekcatalogus op cd-rom in het SilverPlatter formaat verklaarde (Zie Van de Sompel, 1994). De belangrijkste referentie was evenwel dat de International Federation of Library Associations (IFLA) SilverPlatter koos om de eigen producten op de markt te brengen (Zie SilverPlatter and IFLA, 1999).

ERL verzekert dat de gebruiker de cd-rom schijfjes zowel 'stand alone' als in een netwerk kan raadplegen via het 'transmission control protocol / internet protocol' (TCP/IP) (Zie Gevaert, 1996).

Het besturingssysteem waaronder de producten van SilverPlatter draaien is niet meer van doorslaggevende aard: behalve Windows en DOS is de software ook toepasbaar op Macintosh-of

Unixsystemen ⁹. Databanken (geïnstalleerd op één of meer Unixservers) in cd-rom vorm (zowel als op harde schijf formaat) zijn ondervraagbaar via PC SPIRS en WinSPIRS, in het geval van de Felnet cd-rom, maar verder ook via MacSPIRS of UnixSPIRS (SPIRS = SilverPlatter information retrieval software) ¹⁰.

Het beginscherm van de tweede versie van de Felnet cd-rom toont een 'window' met een twintigtal databanken. Via de 'Add' knop projecteert hij als het ware de gewenste database op het scherm. 'OK' aanklikken levert o.a. algemene, summier informatie op over de leden van Felnet.

De gebruiker komt tijdens een zoekoperatie terecht bij een invulscherm dat lijkt op de beginschermen van tekstverwerkingssystemen zoals Word of WordPerfect. Bovenaan bevinden zich twee, reeds geactiveerde, knoppen, de Indexknop en de Databaseknop. Deze leiden respectievelijk tot de 'Free text index', waarin men kan scrollen, en de databank van Felnet. In beide gevallen kan de algemene zoekopdracht erin bestaan in een lege balk boven aan het scherm een term in te voeren; maar bij de vrije tekstindex volstaat het een term uit de geboden lijst aan te klikken.

Via de knop 'search', waarmee alle recordvelden doorlopen worden, verschijnen beknopte titelbeschrijvingen, gerangschikt per bibliotheek. Via de knop 'All fields' wordt de inhoud van alle bibliografische velden zichtbaar. Het icoon links van de titelbeschrijving laat toe een aantal titels te selecteren uit het aanbod. De combinatie uit de knoppenbalk 'utilities-fields' of 'search-field list' geeft evenzeer een overzicht van alle velden die voorhanden zijn. Wie één van de velden aanklikt kan deze aanwenden in een nieuwe zoekoperatie met zowel een vrije als een indexterm.

Naast de 'free text index' beschikt de cd-rom over een vijftal andere indexen die via de 'select' button bereikbaar

zijn: 'BIX', per bibliotheek, 'AUX' voor de auteursnaam, 'PY' per jaar van uitgave, 'LA' voor de taal van publicatie en 'TR' tenslotte is een index van trefwoorden. De knop 'Limit', rechts van de zoekbalk, maakt het mogelijk dat één of meerdere van de collecties het voorwerp van een 'search' kunnen uitmaken.

bv. 'search' Ysebaert AND zakboekje AND Kluwer
Limiting Values: VLM

Retrieval met booleaanse operatoren (and, or, with of near) is ook in het zoekgamma voorzien. Het systeem biedt trouwens de mogelijkheid om met elke term door middel van de knop 'show', rechts van het scherm, een aparte 'search' te verrichten.

Truncatie is enkel op het einde van een term van toepassing, en ook een wild-card kan men niet bij aanvang van een woord gebruiken. Dit neemt niet weg dat bepaalde zoekoperaties die om uiteenlopende redenen op de website van Felnet niet succesvol verlopen, dit wel kunnen zijn bij WinSPIRS. Deze verbetert overigens automatisch de ingegeven zoekformule, indien nodig.

bv. gaf 'Ysebaert AND instellingen OR decisionmakers AND Kluwer AND 199?' op het net aanleiding tot een negatieve reactie dan verbetert WinSPIRS de ingegeven formule automatisch als: '(Ysebaert AND instellingen) OR decisionmakers) AND Kluwer AND 199?', met een gunstig zoekresultaat tot gevolg.

NOTEN

1. Dit artikel is het resultaat van recent onderzoek en een bewerking van een eindverhandeling voorgelegd in het kader van het Graduaat Bibliotheekwezen en Documentaire Informatiekunde (Zie Goossens, 2000).
2. Zij behoorden tot zowel Vlaamse als federale openbare instellingen (NMBS, Ovam...), bedrijven (Interbrew, Philips...), gemeente- of provinciebesturen of -diensten, universiteiten (KULeuven, UGent...), politieke partijen (Agalev), hogescholen (KHS Limburg, Karel de Grote Hogeschool

- Antwerpen...), banken (Generale Bank), openbare bibliotheken (St.-Pieters-Leeuw, Waregem, Tielt), intercommunales (Cipal, Distrigaz...), consultants (Ernst & Young, Enviro...) als vzw's (Dialoog, Stem...).
- De informatie over Felnet komt voor een groot deel exclusief uit de notulen van de bestuursvergaderingen van het samenwerkingsverband, neergelegd in zijn archief, de Bibliotheek van de Centrale Administratie van de Vlaamse Landmaatschappij (BCAVL) (gevestigd in Brussel), Archief Felnet (AF), Ordners I & II, Brussel, 1996-
 - HEMMIS is sinds 1990 actief als informatiefirma en consultant voor organisaties en instellingen die zich inlaten met leefmilieu.
 - Oorspronkelijk afkomstig van het Canadese bedrijf Fulcrum Societies, voor Hummingbird Ltd de productie ervan naar zich toetrok (Hummingbird Products - Fulcrum Knowledge Server [<http://www.hummingbird.com/products/dkm/km/fulcrum/index.html>]).
 - Buiten 'milieu' (Felnet) bevat de cd-rom nog drie andere databanken: 'kunst & cultuur' (250.000 referenties), 'onderwijs en vorming' (50.000 referenties) en 'gelijke kansen & welzijn' (50.000 referenties).
 - De gebruiker heeft bij deze cd-rom de keuze tussen Felnet (milieu), onderwijs en vorming (o.a. de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF)), het Vlaams Centrum voor Volksontwikkeling (VCVO)), Gelijke kansen en welzijn (o.a. het Bel-

- gisch Comité voor Unicef, Rosa (Rol en Samenleving)) en Kunst en cultuur (o.a. Lemmensinstituut, Koninklijk Conservatorium Brussel).
- Zie Gevaert (1996), Takahashi (1995) (met dank aan dhr. L. Talpe van 'All Japanese Translations and Services' (AJTS) voor de vertaling van enkele passages uit het Japans), Burg (1995).
 - Bij een 'local area network' (LAN) is er toegang tot een beperkt aantal werkstations, een 'wide area network' (WAN) biedt dezelfde opportuniteit aan verscheidene honderden en zelfs ettelijke duizenden terminals. Tenslotte zijn er ook nog de SilverPlatter databanken en het internet waar SilverPlatter zich als firma onlangs op afgestemd heeft (zie Blake, 1999).
 - Zie De Keyser (1999), Gevaert.(1996), Win SPIRS 4.0 (1999), Murata (1997) (met nogmaals dank aan L. Talpe voor de vertaling uit het Japans naar het Nederlands), Jacso (1995).

Bibliografie

- Anon., *SilverPlatter and IFLA sign letters of agreement*, in: *IFLA journal*, 25 (1999) 1; p. 51.
- Anon., *Win SPIRS 4.0 in general release*, in: *Advanced technology libraries*, 28 (1999) 1; p. 9.
- Blake, P., *Serious business decisions*, in: *Information world review*, 144 (1999); p. 16.
- Burg, B., Tallent, E., *SilverPlatter's Electronic Reference Library (ERL) Technology*, in: *Searcher*, 3 (1995) 5; p. 66-68.
- De Keyser, Piet, *Drie belangrijke Belgische bibliografische bestanden op cd-rom*, in: *Bibliotheek- & archiefgids*, 75 (1999) 1; p. 23-32.
- FELNET milieu-CD-ROM; kunst & cultuur; onderwijs & vorming; gelijke kansen & welzijn* [CD-ROM]. - Schelle: Vlaamse Bibliotheek Centrale, 1997. - (Databanken van Documentatiecentra; versie 2). - Met begeleidende folder.
- Gevaert, Rony, *Toepassingen van cd-roms in bibliotheken: een praktische gids voor implementatie en gebruik*. - Antwerpen: Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen, 1996.
- Goossens, Bart, *Milieubibliotheken in België: lokaliseren, analyseren, inventariseren en netwerken*. - Gent: Vormingsleergang voor Sociaal en Pedagogisch Werk, 2000. - 154 p. - Onuitgegeven graduatsverhandeling.
- Jacso, P., *WINSPIRS: windows software for SilverPlatter CD-ROMs*, in: *Online*, 19 (1995) 1; p. 74-81.
- Milieu, kunst & cultuur, onderwijs & vorming, gelijke kansen & welzijn: 444.000 gegevens uit bibliotheekcentra* [CD-ROM]. - [S.l.]: Vlaamse Bibliotheek- en Informatienetwerk / Vlaamse Bibliotheek Centrale, 1999. - (CD-ROM 3).
- Murata, S., *ERL-advanced multiple search system*, in: *Yakugaku tashokan*, 42 (1997) 1; p. 27-32.
- Takahashi, S., Arai, M., *Introduction to SilverPlatter's ERL*, in: *Online Kensaku*, 16 (1995); p. 2-10.
- Van de Sompel, Herbert, *The Electronic Reference Library (ERL) at the University of Ghent*, in: *Managing information*, 1 (1994) 6; p. 44-46.

SAMENVATTING

Het Flanders Environmental Library Network (Felnet) (°1996) is een samenwerkingsverband van Vlaamse speciale bibliotheken uit de publieke en de private sector. Felnet wil de veelal heterogeen verspreide milieu-informatie in Vlaanderen helpen coördineren en digitaal ter beschikking stellen van belangstellenden via een eigen website. Daartoe deed zij een beroep op de technische knowhow van het Vito (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) en vooral van het West-Vlaamse softwarebedrijf Hemmis (Hydro Ecolo Meteo Management Information Systems). De website bevat enerzijds de diverse collecties uit het samenwerkingsverband, op basis van een centrale catalogus. Hierbij zijn verschillende mogelijkheden tot retrieval voorhanden. Anderzijds verkrijgt men eveneens via het net de nodige informatie over de bibliotheken zelf. De gezamenlijke bibliotheekcollecties van Felnet zijn ook extern consulteerbaar op twee cd-roms, waarvan één werd voortgebracht met de technologie van SilverPlatter Ltd.

ABSTRACT

The Flanders Environmental Library Network (Felnet) (°1996) is a cooperative association comprising several Flemish special libraries of a public or private character. Felnet endeavours to coordinate frequently incongruously dispersed environment-related information in Flanders and to make this information digitally available to interested parties through its own website. For this purpose, Felnet relied on the technical know-how supplied by Vito (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) and in particular by the West Flanders' software company Hemmis (Hydro Ecolo Meteo Management Information Systems). The website contains a principal catalog of the several library collections within the cooperative association. It also offers various means of retrieval. The necessary information relating to the distinct libraries can equally be obtained. The Felnet catalog can also be checked out via two cd-roms, one of which is based on SilverPlatter technology.